

Delaj dobro, ne bodeš se kesal!

(Povest iz dalmatinskega življenja.)

(Konec.)

II.



i mi znano, kako dolgo je hodil, a toliko vem, da je bila vže popolnoma noč, ko je prišel v vas. Ura ni bila iz nobenega stolpa, ker tudi nobene cerkve ni tam; ljudje so Kafirci, in pa mnogo Portugalcev je ondi, ti hodijo po kupčiji preko dežele. Največja hiša v vasi je bila gostilna. Luč je še gorela v jedni sobi. Nekaj mož je sedelo pri svojih kozarcih vina. Najbrže so tudi ti bili tujei, iščoč zlatá v tej daljnji deželi. Naš Marko se ni zmenil za nikogar. Sedel je za samotno mizo ter naročil čašico vina. Dobro vino ga je poživilo in razveselilo nekoliko. Ko je tako mirno in tiho sedel za mizo ter premišljal svojo nesrečo in mislil na domačo deželo, na ljubi otok Brač tam v jadranskem morji, in na svoje ljube domače, stopi v sobo hišni gospodar. Bil je mlad mož, gosposko oblečen; videlo se mu je, da je bogat. Pozdravit je prišel vsakega gosta posebej; vsakega je kaj vprašal in se prijazno z njim razgovarjal. Zato so ga vsi radi imeli in radi zahajali v njegovo gostilno. Slednjič se obrne tudi do našega znanca Marka.

„Vas pa tare velika skrb, dobri mož,“ nagovori ga gostilničar.

„O velika, velika!“ odvrne Marko.

„Ali mi ne bi hoteli povedati? Prav smilite se mi,“ reče zopet gospodar.

Marko mu pripoveduje, kako da je vže leto in dan v tej deželi, iščoč zlatá, a našel ga ni nič. Mladi gospodar ga je poslušal prav pazljivo. Ko je vse zvedel, vpraša ga nekako s strahom:

„Povejte mi, odkod ste? Tako znani se mi zdite, kakor da sem vas vže videl nekje, a ne morem se domisliti, kje?“

„O, od daleč sem, gospod, od daleč, tam iz Dalmacije, z otoka Brača.“

Mladi gospod je od veselja plosknil z rokami ter objel Marka okrog vrata, rekoč:

„Da, da, res je, vi ste Marko Dragič z otoka Brača. O hvala Bogu, da sva se dobila. Marko, jaz sem vam veliko dolžan.“

Marko se je začudil, kako da ga mladi gospod pozna in da celó trdi, da mu je mnogo dolžan.

„Ne zamerite,“ reče Marko, „jaz vas ne poznam čisto nič.“

„Jaz sem Aleksander,“ odvrne gospodar.

„Vi ste Aleksander?“ začudi se še bolj naš Marko. „Saj res, sedaj se vas spominjam. Toda koliko let je vže minilo, odkar ste bili pri nas.“

Kdo pa je bil ta Aleksander prav za prav? Takoj ti razložim, prijateljček, le malo potrpi.

Ko je bil Marko še bogat mož, in njegova gostilna na otoku Braču še imenitna, priplula je nekega dne velika ladija mimo otoka. Tam je ostala. Iz

ladije je stopilo več ljudij, med drugimi tudi neka revna mati z nekako šestletnim sinčkom. Mati je bila bleda in bolehná, sinček pa ves živ in zdrav. Mati je bila z otoka Brača. Pred kakimi osmimi leti pa je šla s svojim možem v Ameriko. Mož je dobil delo v neki tovarni. Zaslužil je toliko, da so se pošteno preživili vsi trije, oče, mati in mali Aleksander, njun sin. Tudi prihranjenega denarja so vže imeli. Kar se zgodi pred jednim letom neki dan velika nesreča v tovarni. Veliko je bilo mrtvih, med njimi tudi Aleksandrov oče. Bridko sta jokala oba, mati in sinček. Nikogar nista imela, ki bi skrbel za-nju, razun Boga v nebesih. Mati se ni mogla kar nič več videti v Ameriki. Prej ko mogoče je prodala vse, kar so imeli, in šla sta na ladijo ter prišla tudi srečno domov v Dalmacijo. Toda prevelika žalost zaradi smrti moževe ji je izpodkopala zdravje. Dve leti je hirala in — umrla. Aleksanderček je bil star osem let takrat. Mati ga je bila sicer še pred smrtjo izročila svojim sorodnikom v varstvo, toda niso se brigali za-nj. Še jesti mu niso dali. Revček je hodil ves sestradan po vasi. To pa je zapazila dobra žena našega znanca Marka Dragiča. V srce se ji je smilil otrok. Povabila ga je v hišo ter mu je dala jesti. O, kako hvaležen je bil Aleksanderček! In ker ni imel kam drugam iti, prišel je vsak dan, in vsak dan mu je dala, da se je najedel do sitega. Toda nazadnje mu je morala dajati skrivaj. Marko sam ni bil tako usmiljenega srca, kakor žena. Zapazivši, da pride Aleksander vsak dan v hišo, bil je Marko hud in ga je zapodil, češ, naj si drugod išče hrane, mi imamo svoje otroke, ki radi pojedó, kar nam ostane. To je tako preplašilo malega Aleksandra, da si ni več upal priti. Toda dobra gospodinja Dragička ga tudi potem ni zapustila. Dajala mu je hrano skrivaj, da nihče ni vedel.

Ko je bil deček star kakih 12 let, bil je že čvrst in močan. Ponudil se je kapitanu (poveljniku) neke ladije, če ga sprejme v službo. Kapitanu je bil čvrsti dečko všeč, in tako je postal Aleksander mornar. Potoval je z ladijo mnogo po svetu; prišel je tudi okrog Afrike v mesto Mozambik, v kafirsko deželo. Tam je zvedel, da so mnogi že zabogateli, kopajoč zlató. Tudi njega se je lotila želja, poskusiti srečo. Kapitan mu je rad dovolil, naj le zapusti ladijo in gre v deželo. Prišel je res iskati zlata; bil je srečnejši od našega Marka; našel je toliko, da si je napravil nekaj tisoč goldinarjev denarja. Ker pa se mu ni ljubilo brskati po gorah in planjavah, sklenil je z denarjem napraviti gostilnico v vasi „Punta Arena,“ kamor se steka mnogo ljudij od vseh krajev. S svojo ljubeznivostjo si je v nekaterih letih pridobil veliko zaupanje, pa tudi bogastva. Ko je bil tako zabogatel, ni več rad ostal v Afriki; zdelo se mu je pusto v kafirski deželi. Vleklo ga je nazaj v Ameriko, kjer je bil rojen, kjer je preživel prva mladostna leta, kjer mu je tudi oče počival v grobu. Prav one dni, predno je prišel Marko v njegovo gostilno, mislil je in premišljal, kaj bi naredil z lepo hišo in gostilno v Punti Areni. V srce mu je segla nesreča ubogega Marka. Spomnil se je v tem trenutku vseh dobrot, katere mu je skazovala usmiljena žena Markova. Spoznal je, v kakšni revščini je sedaj vsa družina Markova. Sklenil je takoj, pomagati jim.

Brez daljšega pomišljanja prime Marka za roko, ter mu reče:

„Glejte, Marko, veliko sem dolžan vaši družini. Sam Bog mi je poslal to priliko, da poplačam dobrote, katere sem dobival v vaši hiši. Glejte, jaz nočem več ostati tukaj, vleče me v rojstni kraj, v Ameriko. Čez par dnij odpotujem.

Denarja imam dovolj. Vse drugo, kar imam pa tukaj, hišo in vsa poslopja in vse priprave, vse to je vaše, naredite s tem, kar hočete.“

Marko ni vedel, kako bi zahvalil dobrotnika. Spomnil se je, da ga je nekedaj od hiše podil, ko je prišel jest k njemu. Zato se je jecljaje izgovarjal:

„Ali pomislite, Aleksander, kako sem grdo ravnal z vami, podeč vas od hiše. Nisem vreden tolike dobrote.“

„Vaša dobra žena je bila res bolj usmiljena, kakor vi, toda vas, Marko, je pa Bog pokoril za vašo trdosrčnost s tem, da ste prišli ob vse in tukaj stradate se ubijali celo leto. Zato le vzemite, kar vam dajem. Takrat sem bil sestradan otrok in nisem mogel povračati, danes morda vaši otroci stradajo, in s tem jim bo pomagano.“

Aleksander je ostal pri svojemu sklepu. Čez dva tedna je že odpotoval proti Ameriki. S solznimi očmi ga je Marko zahvaljeval za tak velikodušen dar. Po Aleksandrovem odhodu pa tudi Marko ni mogel več bivati v tuji deželi. Komaj je čakal, da bi prišel domov in prinesel svojim domačim veselo novico: „Rešeni smo!“

Kmalu se je zvedelo, da je Aleksandrovo posestvo v Puntí Areni na prodaj. Oglasilo se je mnogo kupcev, ki so ponujali velike svote. Marko je vse skupaj prodal za dvajset tisoč goldinarjev. Potem pa se je takoj s prvo ladijo odpeljal preko afriških bregov proti domu.

Ne bodem ti opisoval, čitatelj, veselja, ki je zavladelo, ko je Marko prišel srečno k svoji družini.

Z onim denarjem je kupil hišo nazaj in še dokaj mu je ostalo za stare dni in za otroke. Žena njegova, mati Dragičeva, pa je večkrat pristavila, kedar je pripovedovala to čudno prigodbo: „Otroci, delajte dobro, nikoli se ne boste kesali! Zlate žile v zemlji ne najde vsak, srečo pa dobi vsak, kdor se bližnjega usmili v potrebi. Zakaj Kristus sam je rekel:

„Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli.“

Dr. Jos. Debevec.



Moj voz.

10. Likalnik.



Likalnik ali gladilnik je krojaško orodje, s katerim poravnava krojač vse gube na obleki, da stoji potem na človeku, kakor bi bila ulita. Jaz sem bil tudi namenjen za krojača in počasi sem se vže učil pri očetu krojaštva — no, gumb si še sedaj večkrat sam prišijem, pa še dobro, saj ga znam tako, kakor je zahteval slavni Radecki, namreč da se nazadnje niti s sukancem večkrat trdno povijejo — toraj bil sem nekaj časa vže krojaški učenec ter sem se zato zgodaj seznanil z likalnikom. Nikar naj se toraj nihče ne čudi, kako to, da sem ga sprejel na svoj voz.

Kadar sva bila z očetom sama doma, moral sem marsikdaj kuriti na ognjišči in greti likalnik. „To je bilo pač prijetno,“ mislite si, kaj ne? Ali jaz, ki sem izkušal, trdim, da je bilo to sitno delo. Seveda otroci radi kurijo, žolibog, še